

KLP tematiskās darba grupas sanāksme

II pīlāra (lauku attīstības) agrovides atbalsta intervences

Darba materiāls

1.tabula Atbalsta pasākumu ieguldījums specifiskajos mērķos

Pīlārs	Nr. p.k.	Pasākums	Bāzes gads (2019)	Sasniedzamais rādītājs (2027)	MĒRKIS – uzlabot:							
					Klimats	Gaiss	Ūdens	Augsne	B.daudzv.	Ainava	Pārtika	Labturība
II pīlārs Agrovide un Bio lauks., projektveida pasākumi	1.	Zaļās joslas	1 978 ha	6 000 ha			X		X	X	X	
	2.	Vidi saudzējoša dārzkopība	6 770 ha	8 000 ha	X		X	X	X		X	
	3.	Bioloģiskā lauksaimniecība t.sk. paralēlā ražošana	262 000 ha	350 000+18 000 ha/ 105 000 LielV	X	X	X	X	X	X	X	X
	4.	Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošā lopkopība	-	107 879 LielV	X	X					X	X
	5.	Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām	20 440 (bio) 35 300 (valsts atbalsts)	78 000 saimes					X		X	
	6.	Zālāju biotopu apsaimniekošana	40 264 ha	48 500 ha					X	X		
	7.	Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšana zālajos	-	4 850 ha					X	X		
	8.	Mitrzemes (mākslīgi veidotas)	-	20 projekti			X		X	X		
	9.	Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana	-	1 300 ha					X	X		

X – galvenais ieguldījums, X – papildus veicinošais ieguldījums

2.tabula Atbalsta pasākumu atbalsta likmes

		BLA (ha/Llv)	Vidi saudzējoša dārzkopība (ha)	Zālāju biotopi (BDUZ) (ha)	Putnu biotopi (ha)	Labturība un emisiju mazinoša lopkopība (Llv)	Biškopība (saime)	Zaļās joslas (ha)
Laukaugi	Int	o	o	o	o	o	15	742+148N
	BL	70 +25(pirmie 30ha)	o	o	o	o	30	
Dārzeni/kartupeļi	Int	o	105+10%N	o	o	o	o	
	BL	480 +25(pirmie 30ha)	o	o	o	o	o	
Augļi/ogas	Int	o	240;364+10%N	o	o	o	15	
	BL	480 +25(pirmie 30ha)	o	o	o	o	30	
Lopkopība	Int	o	o	1=96 2=166 3=214 4=338	ķ- 214; 96	52+38+28 vai 43	o	
	BL	150 - sl.g. 86 - citi; 47- Brieži	o			o	o	
Biškopība	Int	o	o			o	o	
	BL	o	o			o	o	30
Tikai 710 Zālāji	ar Dz.	20 +25(pirmie 30ha)	o	o	o	o	15; 30	
	bez Dz.	o	o	o	o	o	o	

ZALĀS JOSLAS

Aktivitātes mērķis – veicināt aizsargjoslu izveidi, mazinot barības vielu noplūdi no aramzemes platībām uz ūdenstīpēm, vienlaikus stiprinot ekosistēmu pakalpojumu sniegšanu (bioloģiskā daudzveidība, apputeksnētāji un ainavu elementi), arī erozijas ierobežošanu un oglekļa akumulēšanai augsnē.

Mērķa platība – 6 000ha

Indikatīvais finansējums – 24 000 000 EUR

Atbalsta pretendents – lauksaimnieks, t.sk. bioloģiskais lauksaimnieks, (fiziska vai juridiska persona), kas veic lauksaimniecisko darbību

Atbalsta likme – par atbilstoša platuma un garuma zaļās joslas izveidi un uzturēšanu

Teritorija	Likme EUR/ha	Zaļās joslas EUR/4 m	Buferjosla EUR/8m
Latvija	742	0,30	0,60
Papildus atbalsts Īpaši jutīgā teritorija un risku ūdens objektu sateces baseinu teritorijās	+ 148	+ 0,06	+ 0,12

Nosacījumi

Atbalstam piesaka vismaz 300 m kopējo joslu garumu, ar platumu virs LLVN noteiktajām prasībām, atkarībā no objekta atrašanās vietas un mērķa.

***zaļās joslas aramzēmēs (t.sk. aramzēmē sētiem zālājiem) var veidot no šādiem augiem:**

- ✓ dabīgā veģetācija (bez vējauzām un rudzu smilgas) /savvaļas augi/ puķu joslas (sētas);
- ✓ sēts daudzgadīgs zālājs, ar atšķirīgu botānisko sastāvu, ja sēts gar zālāju;
- ✓ daudzgadīgi sētie nektāraugi (apputeksnētājiem);
- ✓ sētas eļļas augu (saulespuķu; kaņepju; linsēklu, kvinoju u.tml. kultūraugi) gar aramzemes laukiem (apputeksnētājiem un barības bāze lauku putniem **rudenī un ziemā**);
- ✓ lauku blokos stādītas koku rindas t.sk. vējlauzes, aizsargstādījumi un dzīvžogi, kurus veido gar ceļiem, ap laukiem. Šādus stādījumus neveido gar mežiem vai ŪSIK;

a) vismaz 4 m platu joslas var veidot kā:

zaļās joslas gar lauka malu jeb laukmales [LLVN 9 (2m)+4m] (*Faktiski veido zaļo joslu ar vismaz 6 metru platumu, no kuras uz agrovides kompensācija attiecas uz 4m*);

- **zaļās joslas**, kas sadala lielus aramzemes gabalus (monokultūras);
- **zaļās joslas** starp bioloģisko (4m) un konvencionālo (4m) aramzemes lauku, kuru savstarpējā robeža dabā ir identificējama. Zaļo joslu var veidot vienpusēji bioloģiskais lauksaimnieks 8 m platumā.

b) vismaz 8 m platu joslu veido kā:

➤ **buferjoslu** gar ŪSIK; [LLVN 7 (2m)+8m];

(*Faktiski veido buferjoslu ar vismaz 10 metru platumu, no kuras uz agrovides kompensācija attiecas uz 8m*)

Lauksaimnieka darbība (paaugstinātā saimniekošanas prakse, salīdzinot ar parasto):

1. uzņemas **5 gadu saistības** par konkrētu metru apjomu (*zaļās joslas atrašanās vietu saistību periodā var mainīt, kur tas iespējams, saistību periodā buferjoslai atrašanās vietu nemaina*);
2. platība ir bez AAL& mēslojuma lietošanas;
3. platībā nav koku un krūmu dzinumu, kas vecāki par vienu gadu, **izņemot**, ja tā ir zaļā josla, ko veido, koku rinda, aizsargstādījums vai dzīvžogs.
4. Zaļās joslas platību var smalcināt vai pļaut, nav obligāti jānovāc. **Sētās eļļas augu joslas rudenī un ziemā saglabā līdz nākamā gada aramzemes apstrādei**;
5. Buferjoslas platību nopļauj un nopļauto zāli novāc;

6. augu segums ir atšķirīgs no blakus esošās LIZ augu seguma;
7. zālaugu botāniskais sastāvs ir atšķirīgs, ja laukmali vai buferjoslu aizņem zālaugi un tā izveidota gar aramzemē sēto zālāju vai papuvi
8. **apgūst profesionālās pilnveides kursus** 16 stundas (*pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovides saistībām*) līdz saistību perioda ceturtajam gadam, par kuriem prasības (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) sīkāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos

Kontrole: LAD pārbauda iesniegtos datus administratīvi un veic kontroles uz vietas.

VIDI SAUDZĒJOŠĀ DĀRZKOPĪBA

Aktivitātes mērķis – veicināt īpašu vidi saudzējošu dārzu apsaimniekošanas metožu pielietošanu jeb mērķtiecīgi orientētus dārza kopšanas darbus un aizsardzības pasākumus, samazinot augu aizsardzības līdzekļu lietošanas apjomu un ar to saistīto risku cilvēku un dzīvnieku veselībai un ietekmei uz vidi.

Mērķa platība – 8 000 ha (t.sk. ārpus LIZ agrovides bloki: augsto sūnu purvi vai izstrādātu kūdras purvi)

Indikatīvais finansējums – 7 609 226 EUR

Atbalsta pretendents – lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kas veic lauksaimniecisko darbību

Atbalsta likme: *par atbalsttiesīgo kultūru platību.*

Kultūraugu grupa	Atbalsta likme EUR/ha
Dārzeni un kartupeļi	105
Ābeles, bumbieres, saldie un skābie ķirši, plūmes, mellenes (krūmmellenes, zilenes) vai lieлогу dzērvenes	364
Pārējie ilggadīgie stādījumi (t.sk. augļu koku un ogulāju stādu audzēšana)	240

Papildus atbalsts:

Mērķa platības	Atbalsta likme
<i>Kūdrājos (mellenes, dzērvenes), organiskās augsnes ilggadīgie stādījumi sākot no gada, kad tiks apstiprināts atbilstošs kartējums</i>	+10% EUR/ha
<i>īpaši jutīgajā teritorijā un risku ūdens objektu sateces baseinu teritorijās</i>	

Nosacījumi

Kompensējošs platību maksājums par dārzkopības kultūrām, kurtiek izpildītas paaugstinātu prasību kopums, pielietojot dažādas papildus vidi saudzējošas metodes dārzkopībā un augu aizsardzības pasākumus, kas pārsniedz obligātās Direktīvas 2009/128/EK prasības (integrētās augu aizsardzības ietvaros).

Atbalstam piesaka vismaz 1ha platību, kuru var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā.

Atbalstam var pieteikt laukus, kur audzē:

- ✓ dārzenus un kartupeļus;
- ✓ augļu un ogu dārzus;
- ✓ stādaudzēšanas platības augļu kokiem/ogulājiem.

Lauksaimnieka darbība (paaugstinātā saimniekošanas prakse, salīdzinot ar parasto):

1. uzņemas **5 gadu saistības** par konkrētu apjoma platību, (lauku atrašanās vietu saistību periodā var mainīt), kas iekļauta Valsts augu aizsardzības dienesta Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā, pildot Direktīvas ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanas prasības;
2. izpilda prasības, kas **noteiktas** nacionālajos normatīvajos aktos par lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasībām, atkarībā no jomas un kultūrauga veida, un **pārsniedz** integrētās audzēšanas **pamatprasības**;
3. par katru atbalsttiesīgo kultūraugu visa informācija no saimniecībā izveidotās uzskaites sistēmas ir pārnesta uz elektronisko **“VAAD LIZ pārvaldības sistēmu” (VAAD LIZ pārvaldības sistēmā ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 30.04. un turpmāk ne retāk kā līdz 30.06.; 31.08. un 30.11. tiek sniegta aktuālā (reāllaika) informācija).**

4. 1x saistību periodā, augļu/ogu un dārzeņu audzēšanas saimniecībās **nodrošina 1 produkta paraugam konkrētas AAL atliekvielu analīzi;**
5. **Ilgtermiņā uztur un nesamazina augsnes auglību;**

kurā atspoguļota vismaz šāda informācija:

- *izmantotie agrotehniskie paņēmieni un tehnoloģijas t.sk. augsnes apstrādes veids;*
 - *izsējas norma vai augu stādīšanas biežība;*
 - *produkcijas novākšanas datums;*
 - *AAL lietošanas veidu un pamatojumu,*
 - *augšnes ielabošanas darbības:*
 - *kaļķošana;*
 - *mēslošana (ja veic mēslošanu, tad, laukam ir sagatavot mēslošanas plāns, par pamatu izmantojot augšņu agroķīmisko izpēti, kas nav vecāka par 5 gadi, kur noteiktas vismaz šādas augsnes analīzes - pH; OV;P; K);*
 - *zaļmēslojums vai citi.*
6. **apgūst profesionālās pilnveides kursus 40 stundas (pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovīdēs saistībām) līdz saistību perioda ceturtajam gadam, par kuriem prasības (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) sīkāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos**

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

Aktivitātes mērķis – veicināt lauksaimniekus pāriet un saglabāt bioloģisko lauksaimniecības metožu pielietošanu saimniecībā, izmantojot ilgtspējīgas lauksaimniecības metodes un ievērot augstus dzīvnieku labturības standartus, tādejādi mazinot ietekmi uz dabas resursiem, bioloģisko daudzveidību un klimatu.

Mērķa platība – 368 000 ha LIZ un 105 000 Liellopu vienības

Indikatīvais finansējums - 159 615 109 EUR (*tai skaitā dzīvniekiem indikatīvi 56 500 000 EUR*)

Atbalsta pretendents – bioloģiskais lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kas veic lauksaimniecisko darbību

Atbalsta likme: *par atbalsttiesīgo kultūraugu platību (ha) un dzīvniekiem (liellopu vienību).*

Kultūraugu veids	Atbalsta likme EUR/ha
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Labība, eļļas augi, pākšaugi, lopbarības sakņaugi un papuves t.sk.kurās sēti zaļmēslojuma augi augsnes ielabošanai, nektāraugi; ✓ Šķiedraugus; ✓ Tauriņzieži, tajā skaitā pākšaugi tīrsējā 	70
Dārzeni, kartupeļi, augļu koki un ogulāji	480
Zālāji	20

Papildus piemaksas par platību:

Piemaksas veids	Atbalsta likme EUR/ha
<i>Piemaksa par saimniecības pirmajiem 30 ha</i>	25

Atbalsta maksājums lopkopībā:

Bioloģiski dzīvnieki	Atbalsta likme par 1 LieIV (aprēķins atbilstoši koef.)
Slaucamas govys	150
Pārējie dzīvnieki	86
Briežu dzimtas dzīvnieki	47

Nosacījumi

Kompensējošs maksājums par bioloģiskās ražošanas noteikumu ievērošanu, ar kuru palīdzību tiek veicināta ilgtspējīga lauksaimnieciskā ražošana, samazinātas klimata pārmaiņas un vides piesārņojums, nodrošināta veselīgas pārtikas ražošana, sekmējot vides aizsardzību, dzīvnieku labturību, un lauku attīstību.

! Atbalstam piesaka vismaz 1ha platību, kuru var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā.

Prendents (saimniecība) ietverts Bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā un pilda obligātās regulas prasības par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu:

- saimniecībā apsaimnieko bioloģiskās ražošanas vienības (attiecībā uz zemi). *Bites un dzīvnieki (zirgu dzimta), kas nav ietverti šī atbalsta ietvaros, var tik paredzēti kā izņēmums attiecībā uz obligātās sertificēšanas prasību.*

! Lauksaimnieks, kas veic lauksaimniecisko darbību **paralēlās ražošanas saimniecībā** (vienā saimniecībā ir gan bioloģiskās, gan nebioloģiskās ražošanas vienības) atbalstam var pieteikt bioloģiskās **ražošanas vienību***, kas ir vismaz 1ha un to var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā. [*ražošanas vienība – atbilstoši Regulā 2018/848 3.panta 9. punktā noteiktajam, t.i. visi saimniecības resursi, piemēram, galvenās ražošanas telpas, zemes gabali, ganības, āra platības, lauksaimniecības dzīvnieku novietnes vai to daļas, bišu stropi]

!!! Piesakoties uz šo atbalstu, vienlaicīgi **var pieteikties** uz agrovīdes atbalstu “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas zālajos”, “Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšanu zālajos”, “Zaļās joslas”, “Bīskopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām”.

Atbalstam var pieteikt laukus, kur ar bioloģiskās ražošanas metodēm audzē:

- ✓ Labība, eļļas augi, pākšaugi, lopbarības sakņaugi un papuves t.sk., kurās sēti zaļmēslojuma augi augsnes ielabošanai, nektāraugi;
- ✓ dārzeņus un kartupeļus;
- ✓ augļu un ogu dārzus;
- ✓ zālājus.

! Ja īsteno paralēlo ražošanu - Jebkurš kultūraugs aramzemē, izņemot ilggadīgo zālāju platības [710] un aramzemē sētus zālājus [720; 760]. (720 & 760 ir atbalsttiesīgs, ja iepriekšējā gadā kultūra bijusi pasējā graudiem)

Lauksaimnieka darbība (paaugstinātā saimniekošanas prakse, salīdzinot ar parasto):

1. uzņemas **5 gadu saistības** par konkrētu apjoma platību, (*lauku atrašanās vietu saistību periodā var mainīt*), kas iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā, pildot Regulas 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu prasības: [leskatam, prasības](#):
 - **attiecībā uz augsnes auglību un tās bioloģisko aktivitāti:**
 - *uztur un bagātina dzīvus organismus augsnē un **augšnes dabisko auglību**; augsnes stabilitāti; augsnes ūdensietilpību un augsnes bioloģisko daudzveidību, **novēršot un ierobežojot augsnes organisko vielu zudumu**, augsnes sablīvēšanos un augsnes eroziju, un **baro augs, galvenokārt izmantojot augsnes ekosistēmu**;*
 - *gadījumos, ja izmantojot augsnes ekosistēmu augsnes dabiskā auglība ir nepietiekama, tad augsnes ielabošanai **var izmantot vielas, kas minēti bioloģiskajā lauksaimniecībā atļauto vielu sarakstā un to izmantošana ir būtiska, lai iegūtu vai uzturētu augsnes auglību vai izpildītu konkrētas kultūraugu barošanas prasības**, vai konkrētiem mērķiem saistībā ar augsnes ielabošanu;*
 - *līdz minimumam ierobežo neatjaunojamo resursu un ārējo resursu izmantošanu;*
 - **izmanto bioloģisku augu reprodūktīvo materiālu**, piemēram, sēklas, augu veģetatīvo pavairošanas materiālu, augu reprodūktīvo materiālu no bioloģiska heterogēna materiāla (materiāls pārbaudīts saskaņā ar normatīviem aktiem), un bioloģiskajai ražošanai piemērotas bioloģiskās šķirnes. Sēklai ir jābūt sertificētai, standartsēklai (dārzeņiem) vai pārbaudītai saskaņā ar sēkaudzēšanas un sēklu aprītes noteikumiem. *Sējai savā saimniecībā var izmantot pašaudzētu sēklu.*
 - **attiecībā uz kūtsmēslu daudzuma izmantošanu:**
 - *kopējais pārejas un bioloģiskās ražošanas vienībās izmantoto kūtsmēslu daudzums, kā noteikts Direktīvā 91/676/EEK, **nepārsniedz 170 kg slāpekļa uz vienu lauksaimniecībā izmantojamās platības hektāru gadā**. Minētais ierobežojums attiecas tikai uz pakaišu kūtsmēslu, kaltētu pakaišu kūtsmēslu un dehidrētu mājputnu mēslu, kompostētu dzīvnieku ekskrementu, tostarp mājputnu mēslu, kompostētu pakaišu kūtsmēslu un dzīvnieku šķidro ekskrementu lietošanu.*

IESKATAM DAĻA PAPILDPRASĪBU, ja saimniecība ietver nebioloģiskas ražošanas vienības:

- **uztur pienācīgu dokumentāciju**, lai pierādītu ražošanas vienību un produktu faktisko nošķirumu.
- **sniedz kontroles iestādei** visu kontrolei vajadzīgo informāciju t.sk. nodrošina kontroles iestādei kontroles nolūkā piekļuvi **visām** ražošanas vienības daļām un **visām** telpām, kā arī pārskatiem un attiecīgiem apliecinājumiem dokumentiem (t.sk. nebioloģisko);
- **veido aprakstu**, kas ietver pasākumus vai procedūras vai kārtību, lai nodrošinātu skaidru un faktisku nodalījumu starp bioloģiskām un nebioloģiskām ražošanas vienībām, kā arī starp minētajās vienībās ražotiem attiecīgiem produktiem, un starp bioloģiskās un nebioloģiskās ražošanas vienībās izmantotām vielām un produktiem;
- **produktus:**

- *ko izmanto* bioloģiskās ražošanas vienībās, **nošķir** no produktiem, ko izmanto nebioloģiskās ražošanas vienībās;
- *ko ražojušas* bioloģiskās un nebioloģiskās ražošanas vienībās, **nošķir** vienu no otra;
- **attiecībā uz augiem** ražošanas vienību bioloģiskajos laukos – ir iesaistītas **atšķirīgas šķirnes**, kas ir **viegli atšķiramas** no augu šķirnēm ražošanas vienību nebioloģiskajos laukos. **Visā saimniecībā nevar audzēt** vienas un tās pašas šķirnes kultūraugus- **PIEMĒRAM:** Ja bio daļā ir vasaras šķirne, tad otrā daļā var būt ziemas šķirne t.i. ja saimniecība ir 1000ha, no kā 100ha ir “bioloģiskā ražošana”, tad 900ha var audzēt: Kviešus ziemas, rapsis, Pupas, bet 100ha: Kviešus vasaras, auzas, zirņus. Tātad, bioloģiskajos laukos visus 5 gadus būs vasaras kvieši, bet ievērojot atļauto augmaiņu (atkārtošanos), bet otrā daļā tikai ziemas kvieši. **PIEMĒRAM:** Ja bio daļā ir dzeltenī zirnī, tad otrā daļā var pelēkos vai zaļos zirņus.
- **attiecībā uz daudzgadīgiem augiem**, - kuru audzēšanas periods ir vismaz trīs gadi un kuru šķirnes nav viegli atšķiramas:
 - *veic pasākumus*, lai nodrošinātu no katras vienības iegūto produktu **pastāvīgu nodalīšanu**;
 - *par katra attiecīgā produkta ražas novākšanu* vismaz **48 stundas iepriekš paziņo** kontroles iestādei;
 - *tūlīt pēc ražas novākšanas*, **informē** kontroles iestādi par precīziem daudzumiem, kas iegūti attiecīgajās vienībās, un par produktu nodalīšanai veiktajiem pasākumiem.

2. izpilda prasības, kas **noteiktas** nacionālajos normatīvajos aktos par bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzību un kontroli. leskatam prasības:

- *nodrošina*, ka **saimniecībā ir izveidota lauku vēstures uzskaites sistēma**, kurā par attiecīgo lauku norāda šādu informāciju:
 - *lauka nosaukums* vai numurs un platība;
 - *audzētā kultūrauga suga un šķirne*, kā arī priekšaugi;
 - *agrotehniskie pasākumi un to īstenošanas datums*;
 - *kultūrauga sējas vai stādīšanas datums*, *izsējas norma* vai *izstādīšanas biežība*;
 - *izmantotā organiskā, minerālā mēslojuma un kaļķojamā materiāla veids*, *daudzums un iestrādes datums*;
 - *izmantotā augu aizsardzības līdzekļa nosaukums*, *deva un lietošanas datums*;
 - *iegūtās produkcijas veids un daudzums*.
- *ievēro nosacījumus par augu maiņu, kā arī par augsnes auglības un bioloģiskās aktivitātes uzturēšanu un palielināšanu*, operators nodrošina, ka:
 - *ir izstrādāts augu maiņas plāns*;
 - *tauriņziežus* kā galveno kultūraugu vai pasējā, tostarp zem graudaugiem (arī griķiem), sinepēm, vai facēlijas, ieskaitot tauriņziežus zālājā, tauriņziežus maisījumā ar graudaugiem vai stiebrzālēm, audzē platībā, kas **aizņem vismaz 20 procentu no saimniecības aramzemes**. Šajā platībā var ieskaitīt tauriņziežus, kas iesēti ilggadīgo stādījumu rindstarpās, ja rindstarpās paredzēta ilggadīgo stādījumu atjaunošana;
 - *atšķirīgu sugu graudaugus* vienā laukā audzē ne ilgāk kā trīs gadus pēc kārtas, bet vienas sugas graudaugus – ne ilgāk kā divus gadus pēc kārtas;
 - *krustziežu dzimtas kultūraugus* vienā laukā audzē ne biežāk kā reizi četros gados;
 - *pākšaugus, kartupeļus un vienas dzimtas dārzeņus*, izņemot daudzgadīgos, atklātā laukā vienā un tajā pašā vietā audzē ne biežāk kā reizi trijos gados;

3. Par katru atbalsttiesīgo lauku visa informācija no saimniecībā izveidotās lauku vēstures uzskaites sistēma ir pārnesta uz elektronisko “VAAD LIZ pārvaldības sistēmu” (VAAD LIZ pārvaldības sistēmā ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 30.04. un turpmāk ne retāk kā līdz 30.06.; 31.08. un 30.11. tiek sniegta aktuālā (reāllaika) informācija).

4. Aramzemē uztur augsnes auglību, to apliecinot ar augsnes agroķīmiskās izpētes datiem, kas nav vecāki par pieciem gadiem. Augsnes agroķīmiskajā izpētē nosaka vismaz tādas augsnes parametru radītājus kā pH, OV, K un P, kā arī sagatavo atbilstošu mēslošanas plānu, ja augsne tiek ielabota. Augsnes agroķīmiskā izpēte iespējama arī pa daļām – ik gadu vismaz 20 procentos no

saimniecības aramzemes platības, lai līdz saistību perioda beigām nodrošinātu aktuālus datus par visu saimniecības aramzemi.

5. **Zālāju platībā** ganību sezonā **nodrošina īpašumā esošu bioloģiski sertificētu dzīvnieku vidējo blīvumu vismaz 0,4 nosacītās liellopu vienības**, vienlaicīgo nosakot, ka:
- prasība nav attiecināma uz **Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopiem**, t.sk. putnu dzīvotnēm ilggadīgajos zālajos, un atbalsta pretendentiem, kas ilggadīgos zālājus izmanto savvaļas ārstniecības augu ievākšanai (līdz 20 ha);
 - Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopu platībās:**
 - ievēro aizliegumu pārveidot citā zemes izmantošanas veidā;
 - attiecas visi apsaimniekošanas ierobežojumi, kas noteikti intervencē “Zālāju biotopu apsaimniekošana” vai “Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšana zālajos”.
Atkāpes (tai skaitā uz vissezonas ganīšanas režīma 24/12 piemērošanu), attiecībā uz piemērojamo apsaimniekošanas darbību, ir iespējamās īpašos gadījumos un nolūkos, saskaņā ar DAP izdotu atļauju (īkreizējs administratīvais akts), ko pievieno EPS – LAD informēšanai.
 - vienlaicīgi var saņemt atbalstu intervencē “Zālāju biotopu apsaimniekošana” vai “Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšana zālajos”.
6. apgūst **profesionālās pilnveides kursus, kuru prasības** (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) detālāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos:
- 40** stundas, - **ja turpina saimniekot**, lai saglabātu bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodes *t.sk. par aktuālajām likumdošanas izmaiņām, SEG un Amonjaka mazinošiem pasākumiem, par augsnes auglības saglabāšanas, ūdens piesārņošanas mazināšanas u.c. jautājumiem.*
 - 160** stundas, - “Bioloģiskās lauksaimniecības pamati” - **ja uzsāk saimniekot** pirmo reizi ar bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodēm

!! Ja saistību periodā ir konstatēta kāda “neatbilstība vai pārkāpums”, ko identificējusi sertificējošā iestāde vai kāda no kontrolējošām iestādēm (LAD; VAAD; PVD), tad vismaz 1x tiek izmantots sertificēta augkopības, lopkopības vai vides speciālista konsultācija saimniecībā uz vietas, kas novērtē informāciju LIZ pārvaldības sistēmā u.c., un sniedz ieteikumus lauksaimniekam specifisko jautājumu risinājumam, kas veicina izpratnes nostiprināšanu par “neatbilstību vai pārkāpuma” ietvaros konstatēto jautājumu.

Koeficienti dzīvnieku pārrēķinam liellopu vienībās

Nr.p.k.	Dzīvnieks	LielV	Iekļauj aprēķinā par piemaksa lopkopībai	Iekļauj aprēķinā par zālāju platību
1.	Bullī, govīs un citi liellopi, kas vecāki par 24 mēnešiem	1,000	x	x
2.	Liellopi vecumā no 6 līdz 24 mēnešiem	0,600	x	x
3.	Liellopi, kas nav vecāki par 6 mēnešiem	0,400	x	x
4.	Aitas (t.sk. mufloni) un kazas	0,150	x	x
5.	Vaislas sivēnmātes (>50 kg)	0,500	x	x
6.	Citas cūkas	0,300	x	x
7.	Dējējvīsta	0,014	x	x
8.	Citi mājputni	0,030	x	x
9.	Trūsis	0,030	x	x
10.	Briedis (staltbriedis)	0,610	x	x
11.	Dambriedis	0,300	x	x

12.	Ziemeļamerikas brieži (baltastes un melnastes brieži)	0,400	x	x
13.	Stirnas	0,130	x	x
14.	Zirgu dzimtas dzīvnieki, kas vecāki par 6 mēnešiem	1,000	o	x

PAPILDUS INFORMĀCIJA PAR INTERVENES ĪSTENOŠANU paralēlās ražošanas saimniecībā

1	Ja konkrēts graudaugu lauks tiek iekļauts BL kontroles sistēmā 2023. gadā pavasarī un graudaugu ražai nav lietoti neatļautie minerālmēsli, tad 2024. gadā produkciju no šī lauka var realizēt kā – “pārejas perioda produktu”; bet 2025. gadā produkciju no šī lauka var realizēt jau kā - “bioloģisku produktu”.
2	Ja 2023. gadā piesaka daļa saimniecības lauku (piemēram, 5% no LIZ), tad nākamajos gados var pieteikt arī lielāku platību, jo pieteikšanās ir ikgadēja. Šajā gadījumā jāņem vērā, ka, jaunpieteiktajās lauku platībās ir jāaudzē atšķirīgi kultūraugi kā līdz šim jau sertifikācijai pieteiktajos laukos, jo – ja tiks audzēts tāds pat kultūraugs kā iepriekš BL kontroles sistēmā iekļautajos laukos, tad arī no visiem iepriekš sertifikācijai pieteiktajiem laukiem, t.i., no “vecajiem laukiem” produkciju nevarēs realizēt kā pārejas perioda produkciju vai bioloģisku, jo laukos, kuros uzsāk strādāt ar bioloģiskām metodēm jābūt atšķirīgām kultūrām, lai ražu varētu atšķirt no jau sertificētos laukos iegūtās.
3	Ja kādā no gadiem vēlas atteikties no BL kontroles sistēmā iekļautiem laukiem – to var darīt, par to paziņojot Kontroles institūcijai – pirms ražošanas sezonas t.i. līdz kārtējā gada 1.aprīlim. Viens no <u>Ekohēmas mērķiem</u> ir, lai kārējā gadā uz konkrēto platības vienību netiktu lietoti BL neatļauti AAL un ML. Viens no <u>Saimniecības mērķiem</u> ir, lai pēc iespējas drīzāk tiktu iziets pārejas periods laukam un tajā izaudzētam produktam varētu saņemt sertifikātu, izmantojot kvalitātes atpazīšanas zīmīt - “bioloģisks produkts”.
4	Ja kādā no gadiem vēlas visu saimniecību kopumā iekļaut BL kontroles sistēmā, tad var pielāgot saistības un pieteikties uz maksājumu “Bioloģiskā lauksaimniecība”.
5	Pirms uzsāk ražošanu, laicīgi izplāno visas saimniecības Ražošanas plānu vismaz turpmākajiem 5 gadiem, nodalot ražošanu bioloģiskajā un nebioloģiskajā ražošanas daļā (vienībās). Jāparedz savlaicīgi visi noteiktie ražošanas izņēmumi un papildus prasības, ko uzliek par pienākumu Regula 2018/848. Piemēram: Neaudzē vienas sugas kultūraugus abās nodalītajās saimniecību ražošanas daļās: BIO daļā → Kviešus vasaras, auzas, zirņus (ievērojot, ka TZ vismaz 20% no vasaras kviešu un auzu aizņemtās platības); Pārējā daļā → Kviešus ziemas, rapsis, Pupas. + aizsargjoslas starp BIO un integrētajiem laukiem; + sēklas izcelsmes nosacījumi; + mēslojums no ne-industriālām saimniecībām u.c.; + ik gadu 20% TZ no bio saimn. daļas u.c.
6	Kontroles institūciju sertifikācijai aizpildāmās veidlapas: LV-BIO-01 http://www.videskvalitate.lv/index.php?asad=20 LV-BIO-02 http://old.stc.lv/lv/pakalpojumi/biologiskas-lauksaimniecibas-uznemumu-sertifikacija/veidlapas/
7	Ja saimniecībā ir lopkopības un augkopības ražošanas jomas, tad šajā eko-shēmas pasākumā var pieteikties ar augkopības jomu , nebioloģiskajā ražošanā atstājot lopkopības jomu, bet ievērojot aizliegumu augkopībā izmantot kūstmēslus no industrializētas lauksaimniecības , kur: <ul style="list-style-type: none"> • atgremotāju lauksaimniecības dzīvniekiem ganību periodā nav nodrošinātas ganības; • vienā novietnē ir vairāk par 100 liellopiem; • vienā novietnē ir vairāk par 100 sivēnmātēm vai 1000 nobarojamām cūkām; • tā darbojas putnkopības nozarē.

Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošā lopkopība

Intervences mērķis – veicināt tādu prakšu ieviešanu saimniekošanas sistēmā, kas sniedz lielākus ieguldījumus gan dzīvnieku labturībā (tai skaitā veselībā), gan klimata pārmaiņu mazināšanā, SEG un amonjaka emisiju kontekstā, gan vides veselības uzlabošanā samazinot antibiotiku atliekvielu emisiju apkārtējā vidē un cīnoties ar antibiotiku rezistences problēmu.

Intervences īstenošana sniegs pamat ieguldījumu SM5 “Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu”:

- 1) **veicinot** lauksaimniecībā saražotās **SEG emisijas mazināšanu**, kas sniegs ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, īstenojot tādas darbības kā barības devu plānošana un barības kvalitātes uzlabošanu, atkarībā no dzīvnieku veida un turēšanas mērķa; tradicionālās liellopu ganības sezonas pagarināšanu, kā arī intensīvāku (rotācijasvai porcijveida) ganību sistēmu ieviešanu;
- 2) **veicinot** lauksaimniecībā saražotās **amonjaka emisijas mazināšanu**, kas sniegs ieguldījumu gaisa efektīvā pārvaldīšanā, īstenojot tādas darbības kā ganīšanas veicināšanu

Papildieguldījums tiks sniegts arī šādos specifiskajos mērķos:

SM9-Pārtika:

- Veicināt pārtikas kvalitātes shēmu produktu ražošanu
- Samazināt AML lietošanu ilgtermiņā, t.sk. dažādus profilaktiskus pasākumus un pamatotu AML lietošanu.
- Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu ēdienu, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību.
- Nodrošinātas augstākas prasības dzīvnieku labturībā

SMH-Zināšanas:

- Veicināt zināšanu pilnveidošanos un pieredzes apmaiņu ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību īstenošanai praksē.

Mērķis – 107 879 liellopu vienības

Saimniecību skaits ar vismaz 10 LielV liellopiem – 3 222

Indikatīvais finansējums – 45 114 529 EUR

Atbalsta pretendents - lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš uzņemas brīvprātīgas saistības īstenot paaugstinātas prasības lauksaimniecības dzīvnieku turēšanā un nesaimnieko bioloģiskās lopkopības ražošanas sistēmā.

Atbalsttiesīgie dzīvnieki - Lauksaimniecības datu centrā reģistrēti un atbilstoši apzīmēti dzīvnieki, kas nav iekļauti bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā.

Atbalsta apmērs:

	Īstenotā aktivitāte	EUR/LieIV
1.1.	Dzīvnieku ēdināšana un turēšana (barības devas un labturības prasības)	52
1.2.	Attiecas uz liellopiem, kas tiek turēti āra apstākļos visu gadu:	43
2.	Pagarinātā ganīšana	38
3.	Jaunlopu turēšana (teļi līdz 6 mēnešiem)	28

Nosacījumi

Kompensējošs maksājums par tādām lopkopības vienībām, attiecībā uz kurām tiek mainīta saimniekošanas prakse, izpildot paaugstinātu labturības prasību kopumu un pielietojot dažādas emisiju mazinošās metodes.

Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) Tā nav saimniecība, kas iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā;
- 2) Lauksaimniecības datu centrā ir reģistrētas tam piederoši liellopi, kas veido **vismaz 10 liellopu vienības**, kurās ietilpts šādas dzīvnieku grupas:

Koeficienti dzīvnieku pārrēķinam liellopu vienībās

Nr.p.k.	Liellopu vecuma grupa	LieIV	Pasākumu Nr.
1.	Bullji, govīs un citi liellopi, kas vecāki par 24 mēnešiem	1,000	1.; 2
2.	Liellopi vecumā no 6 līdz 24 mēnešiem	0,600	1.; 2
3.	Liellopi, kas nav vecāki par 6 mēnešiem	0,400	3.

Pamatprasības, kas jānodrošina piesakoties uz atbalstu (nav ietvertas atbalsta likmē):

- apņemas **5 gadus pēc kārtas pieteikties uz atbalstu** un saimniekot atbilstoši pasākuma nosacījumiem, ievērojot paaugstinātas dzīvnieku turēšanas prasības;
- saimniecības apkalpojošā veterinārs regulāri iesniedz **ziņojumus LDC par antibiotiku lietošanas praksi saimniecībā** (*informācija par lietotajām antibiotikām – nosaukums, daudzums noteiktā laika periodā*). Dzīvnieku īpašnieks atbildīgs, aizpilda praktizējošs veterinārārsts)
- **atbalstam piesaka vismaz 10 LieIV** vidēji saimniecībā uz pieteikuma iesniegšanas brīdi. 5 gadu apņemšanās periodā dzīvnieku vienību skaits ik gadu var mainīties, visā 5 gadu periodā nodrošinot minimālo apjomu;
- **profesionālās pilnveides kursus 40 stundas** (*pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovīdes saistībām*) līdz saistību perioda ceturtajam gadam;
- **tiek veikta datu un informācijas uzkrāšana, kurā atspoguļota šādu darbību izpilde:**
 - elektroniski iesniegts LAD vienotais platību maksājumu iesniegums;
 - atbilstoši aizpildīts LDC lauksaimniecības dzīvnieku novietņu infrastruktūras un kūtsmēsļu krātuvju reģistrs;
 - piena lopkopības saimniecībām LDC iesniegti piena pārraudzības dati.

Kontrole

Lai pārliecinātos par apņemšanās ietvaros izvēlēto darbību izpildi, kontrolējošām iestādēm (PVD) jānodrošina, ka 5 gadu periodā tiek īstenota 100% visu saimniecību pārbaude uz vietas.

ĪSTENOJAMĀS AKTIVITĀTES

Atbalsta saņēmējs īsteno saimniecībai atbilstošo aktivitāti 1.1. vai 1.2., kur 1.1.gadījumā to kombinējot ar 2. un/vai 3. aktivitāti.

1.aktivitāte (ēdināšana un turēšana) attiecas visiem liellopiem, kas vecāki par 6 mēnešiem (atbalsta maksājums par saimniecībā esošo liellopu vienību skaitu).

2. aktivitāte (pagarinātā ganīšana) attiecas uz tiem dzīvniekiem, kas faktiski tiek ganīti (atbalsta maksājums par liellopu vienībām par tiem dzīvniekiem, kas faktiski tiek ganīti pagarinātu ganīšanas periodu)

3. aktivitāte (jaunlopu turēšana) attiecas uz teļiem līdz 6 mēnešu vecuma (atbalsta maksājums par liellopu vienībām atbilstoši saimniecībā esošiem jaunlopiem).

1. Dzīvnieku ēdināšana un turēšana

1.1. Attiecas uz visiem pieaugušiem liellopiem, kas tiek turēti novietnē visu gadu vai ziemas periodā:

- Pieaugušiem dzīvniekiem, t.sk. jaunlopiem (virs 6 mēnešu vecuma), kas tiek turēti visu gadu novietnē vai ziemas periodā dzīvniekiem, kas izmanto ganības ganīšanas sezonā, **ēdināšana tiek nodrošināta, atbilstoši aprēķinātām barības devām**, pamatojoties uz laboratorisko analīžu rezultātiem, kur rupjās lopbarības līdzekļiem laboratoriski ir noteikts vismaz sausas, kopproteīna un kokšķiedras rādītāji, sagremojamība un atbilstoši sastādīta barības deva, atbilstošam pretendenta ganāmpulkam ņemot vērā fizioloģiskās vajadzības, piena lopkopībā papildus ņemot vērā piena pārraudzības rezultātu un rupjās lopbarības analīžu kopsakarību.
- Pieaugušiem liellopiem novietnēs elektrības padeves traucējumu gadījumos tiek nodrošināti alternatīvi enerģijas avoti (nepārtrauktai ūdens padevei, izņemot, ja ūdens padeve tiek nodrošināta ar ūdenstorņa palīdzību)
- Tīras, sausas un pakaisītas guļvietas. *[kontroles laikā redz tīras, sausas guļvietas]*
- Novietnē, kur dzīvnieki tiek turēti patstāvīgi vai ziemas periodā, kad dzīvnieki neizmanto ganības, kūtsmēsļu izvākšana no kūts vismaz 2 x dienā vai dziļo pakaišu novietnē dzīvniekiem tiek nodrošināti sausi pakaiši un tiek izmantots biokompostētājs pakaišu kūtsmēsļiem
- Novietnē uz katriem 25 - 100 pieaugušiem liellopiem iekārto atsevišķu norobežotu vietu vai boksu, t.sk. mobilu, slimajiem vai aprūpējamajiem liellopiem, tajā skaitā, lai vajadzību gadījumā nodrošinātu nepieciešamo pirmsdzemdību vai pēcdzemdību aprūpi.

1.2. Attiecas uz liellopiem, kas tiek turēti ārā apstākļos visu gadu:

- Pieaugušiem dzīvniekiem, t.sk. jaunlopiem (virs 6 mēnešu vecuma) **ēdināšana ziemas periodā tiek nodrošināta, atbilstoši aprēķinātām barības devām**, pamatojoties uz laboratorisko analīžu rezultātiem, kur rupjās lopbarības līdzekļiem laboratoriski ir noteikts vismaz sausas, kopproteīna un kokšķiedras rādītāji un atbilstoši sastādīta barības deva, atbilstošam pretendenta ganāmpulkam ņemot vērā fizioloģiskās vajadzības
- lai pasargātu tos no nelabvēlīgiem laikapstākļiem, ierīko nojumi ar sienām, kas ir tik liela, lai vienlaikus tajā pietiek vietas visiem liellopiem, arī tad ja tie ir apgūlušies
- liellopi tiek nodrošināti ar dzeramo ūdeni, dzirdinot no dzirdnes
- dzīvniekiem tiek nodrošināti sausi pakaiši un tiek izmantots biokompostētājs pakaišu kūtsmēsļiem

2. Dzīvnieku pagarinātā ganīšana

Lauksaimnieks saimniecībā nodrošina:

- ganīšanas sezonā, dzīvniekiem tiek piemērots **pagarinātais ganīšanas periods** vismaz 160 dienas *[kontroles laikā redz dzīvniekus ganībās.]*
 - sagatavots un aizpildīts ganību apsaimniekošanas plāns, t.sk. var ietvert lauku vēsturē, kurā norāda ganību uzsākšanas datums un nobeigumu, dzīvnieku skaitu.

3. Jaunlopu turēšana (līdz 6 mēnešiem)

Šo prasību kopums nav attiecināms uz gaļas liellopiem, jeb jaunlopiem, kas tiek turēti grupās kopā ar zīdītājgovīm +atrodas ganībās

- Dzīvnieku guļvietas ir blīvi izklātas ar tīriem un sausiem pakaišiem *[kontroles laikā redz tīras, sausas guļvietas]*
- Izēdināšanai ar pienu vai piena aizvietotāju, izmanto speciāli šim mērķim paredzētu knupīti vismaz 8 nedēļas no vietas *[kontroles laikā redz "knupīšus"]* vai baro ar siltu, karsētu, skābinātu pienu

- Dzīvniekiem, kas vecāki par vienu nedēļu, pastāvīgi pieejams barības maisījums, kas paredzēts teļu ēdināšanai kā papildbarība

Papildus informācija – paaugstinātās agrovīdes prasības un obligāti noteiktās prasības

Dzīvnieku ēdināšana un turēšana

Nr.	Pamatnosacījums (obligātā prakse)	Agrovīde (paaugstināta prakse)	Kontrole	Informācijas uzkrāšana [jāizstrādā vadlīnijas kontroles veikšanai]
1.	<p>Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5</p> <p>“Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 18.1. punkts: 18.1 Dzīvniekam, kas ir slims vai savainots, tā īpašnieks nekavējoties nodrošina pienācīgu aprūpi. Ja tā dzīvniekam nepalīdz, tad, cik drīz vien iespējams, jākonsultējas ar praktizējošu veterinārārstu. Ja nepieciešams, slimus vai savainotus dzīvniekus nošķir, nodrošinot tiem piemērotus apstākļus, arī sausu un ērtu guļvietu. Dzīvnieka saslimšanas</p>	<p>Tīras, sausas un pakaisītas guļvietas <i>[kontroles laikā redz tīras, sausas guļvietas]</i></p>	PVD	Nav nepieciešams
2.	<p>Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5</p> <p>“Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 6. punkts: “6. Lauksaimniecības dzīvnieku novietnes automātisko un mehānisko aprīkojumu pārbauda ne retāk kā reizi dienā un konstatētos bojājumus nekavējoties novērš. Ja tas nav iespējams, nekavējoties veic nepieciešamos pasākumus lauksaimniecības dzīvnieku veselības un labturības nodrošināšanai. Lai novērstu ugunsbīstamības risku un elektrotraumas, novietni apsaimnieko saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ugunsdrošību un elektrodrošību.”</p>	<p>Pieaugušiem liellopiem novietnē elektrības padeves traucējumu gadījumā tiek nodrošināts alternatīvs enerģijas avots (nepārtrauktai ūdens padevei, izņemot, ja ūdens padeve tiek nodrošināta ar ūdenstorņa palīdzību)</p>	PVD	Nav nepieciešams

	<p>Eiropas Lauksaimniecībā izmantojamo dzīvnieku aizsardzības konvencija 5.panta 3. punkts. Intensīvajā lopkopības sistēmā izmantojamās iekārtas tiek rūpīgi pārbaudītas vismaz vienreiz dienā, un visi atklātie trūkumi tiek nekavējoties novērsti. Ja nav iespējama tūlītēja trūkumu novēršana, tad nekavējoties tiek veikti visi pagaidu pasākumi, kuri ir nepieciešami dzīvnieku veselības un labturības aizsardzībai.</p> <p>7.pants 2.punkts: Modernā intensīvas lopkopības sistēmā izmantotās tehniskās iekārtas rūpīgi pārbauda vismaz vienu reizi dienā, un katrs konstatētais bojājums tiek novērsts pēc iespējas ātrāk. Ja nav iespējama tūlītēja bojājumu novēršana, nekavējoties tiek veikti visi iespējamie pagaidu pasākumi, lai aizsargātu dzīvnieku labturību.</p>			
3.	<p>Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5 “Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 5. punkts: “5. Lauksaimniecības dzīvnieku noteiktos laika intervālos baro ar to vecumam, sugai un fizioloģiskajām vajadzībām atbilstošu pilnvērtīgu barību un nodrošina piekļuvi svaigam ūdenim. Dzīvnieku barība un ūdens nesatur vielas un priekšmetus, kas dzīvniekam var izraisīt ciešanas vai savainojumus.”</p> <p>Eiropas Lauksaimniecībā izmantojamo dzīvnieku aizsardzības konvencija 3.pants Dzīvnieki tiek izmitināti un nodrošināti ar barību, ūdeni un aprūpi atbilstoši dzīvnieku sugai un to attīstības, adaptācijas un pieradināšanas pakāpei un atbilstoši to</p>	<p>Dzīvnieku ēdināšana:</p> <p>Pieaugušiem dzīvniekiem, kas tiek turēti visu gadu novietnē vai ziemas periodā dzīvniekiem, kas izmanto ganības ganīšanas sezonā, ēdināšana tiek nodrošināta, atbilstoši aprēķinātām barības devām, pamatojoties uz laboratorisko analīžu rezultātiem, kur rupjās lopbarības līdzekļiem laboratoriski ir noteikts vismaz sausas, kopproteīna un kokšķiedras rādītāji, sagremojamība un atbilstoši sastādīta barības deva, atbilstošam pretendenta ganāmpulkam ņemot vērā fizioloģiskās vajadzības, piena lopkopībā papildus ņemot vērā piena pārraudzības rezultātu un rupjās lopbarības analīžu kopsakarību.</p>	PVD	1) Saimniecībā uz vietas ir pieejama informācija par aprēķinātajām barības devām un laboratorisko analīžu rezultātiem rupjajai lopbarībai atbalsta pretendenta ganāmpulkam.

	fizioloģiskajām un etoloģiskajām vajadzībām saskaņā ar atzītu pieredzi un zinātniskajām atziņām.			
4.	Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5 “Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 18.4. apakšpunkts: 18. Lauksaimniecības dzīvnieka īpašnieks nodrošina, lai: 18.4. tiktu izvākti kūtsmēsli atbilstoši novietnē paredzētajai kūtsmēsļu izvākšanas tehnoloģijai;.	Novietnē, kur dzīvnieki tiek turēti patstāvīgi vai ziemas periodā, kad dzīvnieki neizmanto ganības, kūtsmēsļu izvākšana no kūts vismaz 2 x dienā vai dziļo pakaišu novietnē dzīvniekiem tiek nodrošināti sausi pakaiši un tiek izmantots biokompostētājs pakaišu kūtsmēsliem	PVD	LDC anketa (Kūtsmēsļu apsaimniekošana novietnē punkts 18. Novietnes tīrīšana, reizes gadā)
5.	Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5 “Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 18.¹. punkts: 18. ¹ Dzīvniekam, kas ir slims vai savainots, tā īpašnieks nekavējoties nodrošina pienācīgu aprūpi. Ja tā dzīvniekam nepalīdz, tad, cik drīz vien iespējams, jākonsultējas ar praktizējošu veterinārārstu. Ja nepieciešams, slimus vai savainotus dzīvniekus nošķir, nodrošinot tiem piemērotus apstākļus, arī sausu un ērtu guļvietu. Dzīvnieka saslimšanas gadījumā ievēro dzīvnieku veselības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasības.	Novietnē uz katrām 25 -100 pieaugušiem liellopiem iekārto atsevišķu norobežotu vietu vai boksu, t.sk. mobilu, slimajiem vai aprūpējamajiem liellopiem, tajā skaitā, lai vajadzību gadījumā nodrošinātu nepieciešamo pirmsdzemdību vai pēcdzemdību aprūpi.	PVD	Nav nepieciešams
6.	Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5 “Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības” 9. punkts: “9. Lauksaimniecības dzīvniekus, kas tiek turēti ārā apstākļos, aizsargā no nelabvēlīgiem laikapstākļiem un plēsējiem, kā arī nepieļauj draudus to veselībai un dzīvībai.”	Nobarojamie liellopiem, kas tiek turēti ārā apstākļos visu gadu, lai pasargātu tos no nelabvēlīgiem laikapstākļiem, ierīko nojumi ar sienām, kas ir tik liela, lai vienlaikus tajā pietiek vietas visiem liellopiem, arī tad ja tie ir apgūlušies.	PVD	LDC anketa (Zīdītājgovis, bulli un pārējie liellopi, tai skaitā gaļa punkts 83-92 turēšanas veids)

1.	<p>Ministru kabineta 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.5 "Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības" 7. punkts: "7.Lauksaimniecības dzīvniekiem nodrošina to sugai, fizioloģiskajām un etoloģiskajām vajadzībām nepieciešamo fizisko aktivitāti. Ja dzīvnieks ilgstoši vai pastāvīgi ir piesiets vai dzīvnieka kājas ir sapītas ar valgu, vai tas atrodas norobežotā aizgaldā, dzīvniekam nodrošina pietiekami daudz vietas, lai tas varētu kustēties atbilstoši savām fizioloģiskajām un etoloģiskajām vajadzībām un negūtu traumas."</p> <p>Eiropas Lauksaimniecībā izmantojamo dzīvnieku aizsardzības konvencija 4.pants 1. Dzīvniekam nodrošina atbilstošu kustību brīvību, ņemot vērā tā sugu, un atbilstoši atzītajai pieredzei un zinātniskajām atziņām kustību brīvību neierobežo tik lielā mērā, lai radītu nevajadzīgas ciešanas un ievainojumus.</p>	<p>Ganīšanas sezonā, dzīvniekiem tiek piemērots pagarinātais ganīšanas periods vismaz 160 dienas. Sagatavots un aizpildīt ganību apsaimniekošanas plāns <i>[kontroles laikā redz dzīvniekus ganībās.]</i></p>	LAD	LAD iesniegts platību maksājuma iesniegums un saimniecībā uz vietas ir pieejams ganību apsaimniekošanas plāns.

Jaunlopu turēšana

Nr.	Pamatnosacījums (obligātā prakse)	Agrovīde (paaugstināta prakse)	Kontrole	Informācijas uzkrāšana
1.	<p>Ministru kabineta 2003.gada 2.septembra noteikumi Nr.491 "Teļu labturības prasības" 17.punkts: "17. Teļu guļvietas: 17.1. <u>uztur sausas</u>, izmantojot dzīvnieku veselībai <u>nekaitīgus pakaišus</u>; 17.2. ierīko tā, lai nodrošinātu dzīvniekiem iespēju brīvi piecelties, apgulties, atpūsties un redzēt vienam otru; 17.3. nodrošina ar <u>piemērotiem pakaišiem visiem teļiem, kas ir jaunāki par divām nedēļām.</u>"</p>	<p>Dzīvnieku guļvietas ir blīvi izklātas ar tūriem un sausiem pakaišiem <i>[kontroles laikā redz tīras, sausas guļvietas]</i></p>	PVD	<p>LDC anketa (punkti 51-58,64/., 89-90-92-95. (Turēšanas sistēma ataudzējamiem liellopiem un teļiem, zīdītājgovis, bulļi un pārējie liellopi, tai skaitā gaļa. Turēšanas veids, izmantojamie pakaiši.)</p>

2.	Nav noteikts	Izēdināšanai ar pienu vai piena aizvietotāju, izmanto speciāli šim mērķim paredzētu knupīti vismaz 8 nedēļas no vietas [<i>kontroles laikā redz "knupīšus"</i>] vai baro ar siltu, karsētu, skābinātu pienu	PVD	LDC anketa punkti 76.8-10./104.8-10 (Slaucamas govīs, ataudzējamie liellopi un teļi, zīdītājpgovīs, bulļi un pārējie liellopi, tai skaitā gaļa ēdināšanas veids.
3.	Ministru kabineta 2003.gada 2.septembra noteikumi Nr.491 "Teļu labturības prasības" 9.1.punkts: "9.1 Teļus no divu nedēļu vecuma nodrošina ar barības maisījumiem, kas paredzēti teļu ēdināšanai kā papildbarība."	Dzīvniekiem, kas vecāki par vienu nedēļu, pastāvīgi pieejams barības maisījums, kas paredzēts teļu ēdināšanai kā papildbarība.	PVD	Saimniecībā uz vietas ir pieejama informācija par barības apriti saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām

BIŠKOPIBAS VIENĪBU APSAIMNIEKOŠANA APPUTEKSNĒŠANAS VAJADZĪBĀM

Aktivitātes mērķis - veicināt lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanas nodrošināšanu, izmantojot biškopības vienības, vienlaicīgi stiprinot ekosistēmu pakalpojumus.

Mērķis 78 000 saimes, t.sk. 24 000 bioloģiskās un 54 000 konvencionālās bišu saimes

Indikatīvais finansējums – 7 675 843 EUR

Atbalsta pretendents – lauksaimnieks, t.sk. bioloģiskais lauksaimnieks, (fiziska vai juridiska persona), kas veic lauksaimniecisko darbību

Atbalsta likme: *par saimju skaitu*

Saime	Atbalsta apjoms EUR/saime
Bioloģiskā	30
Konvencionālā	15

Nosacījumi

Nemot vērā biškopības nozīmi apputeksnēšanā, ir jāievieš pasākumi bišu saimju skaita saglabāšanai, kas vienlaicīgi nodrošina arī saudzējošas vides izveidi dabīgiem apputeksnētājiem.

Atbalstam piesaka vismaz 1 ha platību, kuru var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā.

Atbalstu piešķir biškopjiem, ja:

- Apņemās* 5 gadus pēc kārtas pieteikties uz atbalstu** un saimniekot atbilstoši pasākuma nosacījumiem (uzturēt vismaz minimālo saimju skaitu un platību, - atbalsts par aktuālo – kārtējā gadā pieteikto saimju skaitu)
- saimju skaits ir **vismaz 20 bioloģiskās saimes vai vismaz 30 konvencionālās saimes**. Apputeksnēšanas darbībām tajā pašā saimniecībā var apsaimniekot bioloģiskās biškopības un nebioloģiskās biškopības vienības;
- vismaz 0,5 ha uz 1 bišu saimi apsaimniekošanā nodrošināti** (t.sk. noslēgts līgums ar citu LAD klientu vai AS Latvijas Valsts mežiem par šo platību izmantošanu biškopībā apputeksnēšanas vajadzībām) **šādi kultūraugi:**
 - tīrsējā, maisījumā, pasējā sēti:** facēlija, griķi, sinepes, citus kultivēti nektāraugi, garšaugus un kultivēti ārstniecības augi, kā arī visus tauriņziežus (t.k. pākšaugi);
 - aramzemē sētie zālāji un ilggadīgie zālāji;**
- apgūst profesionālās pilnveides kursus** 40 stundas (*pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovīdēs saistībām*) līdz saistību perioda ceturtajam gadam, par kuriem prasības (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) sīkāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos

**Apņemšanās – t.i. nav saistības par konkrētiem bišu stropiem vai zemes vienību, bet atbalsta mērķi. Ja apņemšanās laikā bites gājušas bojā, slimas vai likvidējamas u. tml., tad pie objektīvi pamatotiem apstākļiem konkrēto apņemšanos LAD izbeidz bez atbalsta atmaksas. Ja rīcība ir patvaļīga un bez objektīva iemesla apņemšanos atbalsta pretendents izbeidz, tad iepriekšsaņemtais atbalsts tiek atprasīts.*

Bišu saimju skaitu nosaka – pēc LDC reģistrētiem datiem - laika posmā no kārtējā gada 15.maija līdz 15.septembrim

Augi nektāra iegūšanai apputeksnētājiem: - facēlija, griķi, sinepe, vasaras un ziemas rapsis, ziemas/vasaras ripsis, rudzupuķes, citus kultivētus nektāraugus, garšaugi un kultivēti ārstniecības augi, kā arī tauriņzieži – esparseti, amoliņu, ragaino vanagnadziņu, balto āboliņu, sarkano āboliņu un bastarda āboliņu, lucerna, austrumu galega, lauku pupas, lupīnu; augļu koki un krūmi. Dabīgās pļavas un ganības, mežos augošie nektāraugi.

ZĀLĀJU BIOTOPU APSAIMNIEKOŠANA

Aktivitātes mērķis - uzturēt no lauksaimnieciskās darbības atkarīgos bioloģiski vērtīgos zālājus, nodrošinot tiem atbilstošu apsaimniekošanu, veicinot šo īpašo dabas vērtību saglabāšanu.

Mērķa platība – 48 500 ha (t.sk. ārpus LIZ agrovides bloki 4.klase)

Indikatīvais finansējums – 33 734 016 EUR

Atbalsta pretendents – lauksaimnieks, t.sk. bioloģiskais lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona) un citi zemes apsaimniekotāji, kas brīvprātīgi uzņemas veikt un ievēro zālāju biotopu apsaimniekošanas nosacījumus un nodrošina šī apakšpasākuma mērķa sasniegšanu.

Atbalsta likme:

Zālāja klase	EUR/ha
1.klase	96
2.klase	166
3.klase	214
4.klase	338

Nosacījumi

Kompensējošs platību maksājums par ilggadīgajiem zālājiem, NATURA 2000 teritorijās un ārpus tām, kas atzītas pa Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopiem.

Atbalstam piesaka vismaz 1 ha platību, kuru var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā. Ja atbalsta pretendenta apsaimniekošanā ir prioritārie biotopi, atbilstoši *Natura 2000 prioritārās rīcības plānā noteiktajam*, bet to kopējā platība nesasniedz 1ha, un/vai katra atsevišķa biotopa poligona platība ir zem 0,1ha, tad iespējams pieteikt papildus ilggadīgo zālāju, kas piekļaujas biotopam, lai kopējā platība atbilstu minimāli noteiktajai atbalsttiesīgajai platībai.

Atbalstu piešķir par ES nozīmes zālāju biotopu, kas sagrupēti četrās klasēs, atbilstoši atbalsttiesīgajam slānim.

Atbalsttiesīgais slānis ir datu kopa, kas pēc stāvokļa iepriekšējā gada 31. decembrī ir kartogrāfiski identificējama Lauku atbalsta dienesta lauku bloku identifikācijas sistēmas lauku bloku kartē, izmantojot Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datus.

Lauksaimniekā darbība (paaugstinātā saimniekošanas prakse, salīdzinot ar parasto):

7. uzņemas **5 gadu saistības** par konkrētu apjoma platību, (*lauku atrašanās vietu saistību periodā var mainīt*), kas iekļauta atbalsttiesīgajā slānī, saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem;
8. apsaimniekojot biotopu izpilda vismaz šādas prasības:
 - a. **nodrošina, ka** tā nav atmata vai tajā nav vienlaidus krūmu dzinumus, kas vecāki par gadu:
 - i. platību ekstensīvi nogana; **vai**
 - ii. vienu reizi (1x) sezonā nopļauj un nopļauto sienu neatstāj uz lauka (to aizved); **vai**
 - iii. pēc 1x nopļaušanas nogana atālā, - ekspansīvo sugu ierobežošanai, eutrofikācijas samazināšanai;
 - b. **nepārveido** citos zemes lietošanas vai apsaimniekošanas veidos;
 - c. pēc vajadzības:
 - i. vienu reizi atbalsta periodā (1x5) **var uzlabot augu sugu sastāvu** no dabiska zālāja sēklām vai sēklu saturošu materiālu un uzlabot pļaušanas/ kopšanas apstākļus, nofrēzējot ciņus, noecējot ar ganību ecēšām, izcērtot krūmus zālāja malās vai ieplakās.
 - ii. veic kurmju un meža cūku rakumu izlīdzināšanu;
 - iii. pieļaujama pļavu mēslošana ar kūtsmēsliem vai kompostētiem kūtsmēsliem, bet ne vairāk kā 25 N kg/ha gada laikā (ganībās papildu mēslošana nav pieļaujama), ko norāda –“**VAAD LIZ pārvaldības sistēmā**” Lauku vēsturē;
3. ir elektroniski sagatavota Lauku vēsture –“**VAAD LIZ pārvaldības sistēmā**” Lauku vēsture, kurā:

- a. veic aktuālos ierakstus par katrā laukā veiktajām darbībām, kas attiecas uz kultūrauga audzēšanas prasībām (VAAD LIZ pārvaldības sistēmā ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 30.04. un turpmāk ne retāk kā līdz 30.06.; 31.08. un 30.11. tiek sniegta aktuālā (reāllaika) informācija)
 - b. fiksē visas atkāpes (t.sk. 2 reizēju pļauju), attiecībā uz piemērotu biotopa apsaimniekošanas darbību, kuras ir iespējamas īpašos gadījumos un nolūkos, saskaņā ar DAP izdotu atļauju – administratīvs akts, ko iesniedz LAD EPS un atbilstoši norāda –“ VAAD LIZ pārvaldības sistēmas” Lauku vēsturē.
4. **apgūst profesionālās pilnveides kursus** 40 stundas (*pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovīdes saistībām*) līdz saistību perioda ceturtajam gadam, par kuriem prasības (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) sīkāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos.

! Atbalstu **nevar kombinēt ar aktivitāti “Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšana”**

Pieļaujamā pārklāšanās:

- Ja platība ir ES nozīmes biotops: “Kadīķu audzes zālajos un virsajos”; “Meža ganības” vai “Parkveida pļavas un ganības”, kas atrodas *Natura2000* meža zemē, kurā ir ierobežota mežsaimnieciskā darbība, tad vienlaicīgi par šo platību var pretendēt arī uz intervences atbalstu “**Kompensācijas maksājums par NATURA2000 mežu teritorijām**”. [*Kompensācijas maksājumam par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem virsmērķis saglabāt mežaudzi un, ja tiek veikta papildus darbība - ES nozīmes zālāja biotopa meža zemē apsaimniekošana, kas atkarīgs no lauksaimnieciskajām darbībām/traucējumiem, proti – zemeszemes mērķtiecīga un regulēta nogaišanu, tad ir uzskatāms, ka agrovīdes maksājums ir nodalīts veicamo darbību un sasniedzamo mērķu līmenī.*]
- Var vienlaicīgi saņemt “Bioloģiskā lauksaimniecība” intervences atbalstu.

PUTNIEM PIEMĒROTU DZĪVOTŅU UZTURĒŠANA ZĀLĀJOS

Aktivitātes mērķis - uzturēt no lauksaimnieciskās darbības atkarīgos ilggadīgos zālājus, kas atzīti par Eiropas Savienības nozīmes putnu dzīvotnēm, nodrošinot tiem atbilstošu apsaimniekošanu, veicinot šo īpašo dabas vērtību saglabāšanu.

Mērķa platība – 4 850 ha, t.sk. 1 500 ha ķikutu dzīvotnes

Indikatīvais finansējums – 3 201 932 EUR

Atbalsta pretendents – lauksaimnieks, t.sk. bioloģiskais lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona) un citi zemes apsaimniekotāji, kuri brīvprātīgi uzņemas veikt Eiropas Savienības nozīmes prioritāro sugu pļavu putnu dzīvotņu apsaimniekošanu.

Atbalsta likme:

Zālāja klase	EUR/ha
ķikuta dzīvotne	214
pārējo putnu dzīvotne	96

Nosacījumi

Kompensējošs platību maksājums par ilggadīgiem zālājiem, NATURA 2000 teritorijās un ārpus tām, kas atzītas par dzīvotnēm, Eiropas Savienības nozīmes prioritāro sugu putniem.

Atbalstam piesaka vismaz 1 ha platību, kuru var veidot lauki vismaz 0,1 ha platībā.

Atbalsts par zālāju platību teritorijās, kas atzītas par dzīvotnēm, Eiropas Savienības nozīmes prioritāro sugu putniem, t.sk. **ķikutam**.

Atbalsttiesīgais slānis ir datu kopa, kas pēc stāvokļa iepriekšējā gada 31. decembrī ir kartogrāfiski identificējama Lauku atbalsta dienesta lauku bloku identifikācijas sistēmas lauku bloku kartē, izmantojot Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datus.

Lauksaimniekā darbība (paaugstinātā saimniekošanas prakse, salīdzinot ar parasto):

1. uzņemas **5 gadu saistības** par konkrētu apjoma platību, (*lauku atrašanās vietu saistību periodā var mainīt*), kas iekļauta atbalsttiesīgajā slānī, saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem;
2. apsaimniekojot biotopu izpilda vismaz šādas prasības:
 - a. **nodrošina, ka** tā nav atmata vai tajā nav vienlaidus krūmu dzinumu, kas vecāki par gadu:
 - i. vienu reizi (1x) sezonā nopļauj, **ne ātrāk par 1.jūliju**, un nopļauto sienu neatstāj uz lauka (to aizved); **vai**
 - ii. pēc 1x nopļaušanas nogana atālā, - ekspansīvo sugu ierobežošanai, eutrofikācijas samazināšanai; **vai**
 - iii. platību ekstensīvi nogana;
 - b. **nepārveido** citos zemes lietošanas vai apsaimniekošanas veidos;
 - c. pēc vajadzības:
 - i. vienu reizi atbalsta periodā (1x5) **var uzlabot augu sugu sastāvu** no dabiska zālāja sēklām vai sēklu saturošu materiālu un uzlabot pļaušanas/ kopšanas apstākļus, nofrēzējot ciņus, noecējot ar ganību ecēšām, izcērtot krūmus zālāja malās vai ieplakās.
 - ii. veic kurmju un meža cūku rakumu izlīdzināšanu;
 - iii. pieļaujama pļavu mēslošana ar kūtsmēsliem vai kompostētiem kūtsmēsliem, bet ne vairāk kā 25 N kg/ha gada laikā (ganībās papildus mēslošana nav pieļaujama), ko norāda –“**VAAD LIZ Pārvaldības sistēmā**”;

3. ir elektroniski sagatavota Lauku vēsture –“**VAAD LIZ Pārvaldības sistēmā**”, kurā:
 - a. veic aktuālos ierakstus par katrā laukā veiktajām darbībām, kas attiecas uz kultūrauga audzēšanas prasībām (piemēram, pļaušanas datums, ganišanas intensitāte un dzīvnieku veids u.c.; VAAD LIZ pārvaldības sistēmā ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 30.04. un turpmāk ne retāk kā līdz 30.06.; 31.08. un 30.11. tiek sniegta aktuālā (reāllaika) informācija)
 - b. **fiksē visas atkāpes (piemēram, nepļauj pārmitrā gadā, bet, ne 2 gadus pēc kārtas), attiecībā uz piemērotu putnu dzīvotnes apsaimniekošanas darbību, kuras ir iespējamās īpašos gadījumos un nolūkos, saskaņā ar DAP izdotu atļauju – administratīvs akts, ko iesniedz LAD.**
4. **apgūst profesionālās pilnveides kursus 40 stundas (pieļaujama dažādu kursu un semināru kombinācija, obligāts kurss par agrovīdēs saistībām) līdz saistību perioda ceturtajam gadam, par kuriem prasības (t.sk. saturs un pierādījumu par apmeklējumiem iesniegšana) sīkāk noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos.**

!!! Ja putniem nozīmīgais slānis pārklājas (vietām vai pilnībā) ar ES nozīmes zālāju biotopu, tad izpilda stingrākā ierobežojuma prasību, saņemot stingrākā nosacījuma atbalsta likmi. Īpašās atkāpes saimniekošanā šajās “pārklājuma” teritorijās iespējamās, tās saskaņojot ar DAP. Atbalstu kumulēšana nav iespējama.

! Atbalstu nevar kombinēt ar aktivitāti “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos”

Pieļaujamā pārklāšanās:

- Var vienlaicīgi saņemt “Bioloģiskā lauksaimniecība” intervences atbalstu.

Projektveidīgi pasākumi ar vides mērķi – neienesīgas investīcijas

Mitrzemes (mākslīgi veidotas) – 1 milj. EUR (aptuveni 20 projekti)

Pamatojums – samazinot fosfora un nitrātu noplūdes ūdeņos, pasargā dabīgās ūdenskrātuves no augu barības elementu ieplūdes, bet arī lauksaimniekam ir papildus ūdens avots apūdeņošanas vajadzībām, rekreācijai un bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai https://lv-pdf.panda.org/sugas_ekosistmas/baltijas_jura/lauksaimnieciba/mitrzemes/

Mērķa teritorija – īpaši jutīgā teritorija, riska ūdens objektu sateces baseinu teritorijās

Projekta veidā (konkurss, kritēriji) – projekta izstrāde, būvniecība

Atbalsta apjoms un intensitāte – atbilstoši projekta izmaksām un 90% apmērā

Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana – 2 milj. EUR/1300 ha (pieņemot, ka 1 ha izmaksas 1 500 EUR)

Pamatojums – Nepieciešams veicināt dabisko zālāju platības atjaunošanu un platību palielinājumu retiem/prioritāriem biotopiem, lai mazinātu starpību starp reālo biotopa platību un tā labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai minimālo nepieciešamo platību un līdz ar to uzlabotu kopējo Direktīvu ziņojumu par biotopu stāvokli valstī, kas tiek veikts 1x 6 gados

Mērķa teritorija:

- 1) zālāju biotopu atjaunošana 18 prioritārās Natura 2000 teritorijās noteiktajos biotopos 9 biotopos un ārpus tām šādos biotopos:
 - 1630* Piejūras zālāji
 - 5130* – Kadiķu audzes zālajos un virsajos,
 - 6230*- Vilkakūlas zālāji
 - 6120* - Smiltāju zālāji
 - 6210* - Sausi zālāji kaļķainās augsnēs
 - 6410 - Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs
- 2) Putniem nozīmīgo dzīvotņu zālajos atjaunošana (ķikuts, bridējputni)

Projektveida pasākuma īstenošanas pieeja.

Tiek izsludināts konkurss, kur saņemtie projekti tiek rindoti, atbilstoši definētajiem kritērijiem. Prioritāte:

- 18 prioritārās Natura 2000 teritorijās un tajās identificētie 9 biotopi;
- Biotopu prioritātes secība: 1630*; 5130* 6230*; 6120*; 6210*; 6410.
- Zālāji prioritāro putnu dzīvotnes (ķikuts, bridējputni)

Attiecināmās izmaksas: projekta izstrāde un īstenošana (apauguma novākšana un citas darbības), specifiskas tehnikas iegāde.

Atbalsta apjoms un intensitāte – atbilstoši projekta izmaksām un 90% apmērā.

Atjaunotā platība obligāti jāpiesaka atbalstam turpmākai apsaimniekošanai – BDUZ

Projekta izstrādē un īstenošanā piesaista DAP ekspertus vai sugu un biotopu ekspertus, lai nodrošinātu projekta mērķtiecīgu īstenošanu.

* 18 Natura 2000 teritorijas un 9 biotopi, kas identificēti PAF – prioritāro darbību plānā Natura 2000 teritorijām.

EU habitat/ Natura 2000 site	1630*	6120*	6210	6230*	6270*	6410	6450	6510	6530*
Abavas senleja		X	X			X			X
Aiviekstes paliene							X		X
Augšdaugava		X	X		X				
Dvietes paliene		X	X		X		X	X	
Engures ezers	X			X		X			
Gaujas nacionālais parks		X						X	
Kuja				X	X	X	X	X	
Ķemeru nacionālais parks						X	X	X	
Liepājas ezers	X					X	X		
Lubāna mitrājs				X			X		X
Mugurves pļavas							X		X
Ogres ieleja						X			X
Rāznas nacionālais parks			X		X				
Sventājas upes ieleja				X					X
Svētes paliene							X	X	
Veclaicene					X			X	
Vestiena			X	X	X	X			
Ziemeļgauja			X		X		X	X	X